

CẨM NANG PHỔ BIẾN KIẾN THỨC

HỎI ĐÁP
VỀ KỸ THUẬT
TRỒNG RỪNG

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC
HÀ NỘI 2002

TỦ SÁCH PHỔ BIẾN KIẾN THỨC

**Tập: MÔ HÌNH PHÁT TRIỂN SẢN XUẤT
VÀ BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG**

***Phân:* HỎI ĐÁP VỀ KỸ THUẬT TRỒNG RỪNG**

CÔNG TY VĂN HOÁ BẢO THẮNG
BAN BIÊN TẬP - BIÊN DỊCH

HỎI - ĐÁP

VỀ KỸ THUẬT TRỒNG RỪNG

NXB VĂN HOÁ DÂN TỘC
Hà Nội - 2002

LỜI ĐẦU SÁCH

Bà con thân mến, trong thời gian vừa qua, vấn đề khai thác, trồng và bảo vệ rừng đang được dư luận hết sức quan tâm. Có thể nói hầu như ngày nào trên các phương tiện thông tin đại chúng cũng đề cập tới vấn đề này nhưng lượng thông tin này vẫn chưa đủ đáp ứng nhu cầu tìm hiểu của mọi người. Vì vậy, Ban Biên tập - Biên dịch Công ty Văn hoá Bảo Thắng đã nhận được rất nhiều thư của bạn đọc nông dân trên khắp mọi miền đất nước gửi tới hỏi về những kinh nghiệm trong việc khai thác, trồng và bảo vệ rừng. Nhận thấy đây không chỉ là nhu cầu tìm hiểu của một số cá thể mà còn là nhu cầu của đông đảo bà con nông dân, chúng tôi tiến hành tập hợp những câu hỏi tiêu biểu nhất để giải đáp trong cuốn "HỎI - ĐÁP VỀ KỸ THUẬT TRỒNG RỪNG" phần 3 của bộ sách nhiều tập "MÔ HÌNH SẢN XUẤT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG" do Công ty Văn hoá Bảo Thắng liên kết với Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc ấn hành. Chúng tôi đã mời nhiều nhà khoa học có uy tín giải đáp những câu hỏi một cách dễ hiểu và cụ thể nhất. Trong cuốn sách này bà con sẽ gặp rất nhiều kiến thức về

lĩnh vực khai thác, trồng và bảo vệ rừng như: kỹ thuật ương, nhân giống cây con; phương pháp phòng và chữa cháy rừng; các giống cây rừng cho năng suất cao....

Thưa bà con, khi tiến hành biên soạn cuốn sách này chúng tôi không có tham vọng là sẽ bao quát được hết tất cả những vấn đề về công tác khai thác, trồng và bảo vệ rừng, mà chúng tôi chỉ mong muốn cung cấp cho bà con nông dân những kiến thức cơ bản nhất, cần thiết nhất trong lĩnh vực quen thuộc này. Vì vậy, trong quá trình tiến hành biên soạn cuốn sách chắc chắn chúng tôi sẽ gặp phải những thiếu sót ngoài ý muốn, rất mong được bạn đọc xa gần bỏ qua. Chúng tôi chỉ có mong muốn duy nhất là những kiến thức trong cuốn sách nhỏ này sẽ mang lại cho bà con nông dân những kiến thức mới để làm giàu cho "bộ sưu tập" những kinh nghiệm sản xuất của mình.

Chúc bà con ngày càng gặt hái được nhiều thành công trên con đường làm giàu bằng nông-lâm nghiệp.

Hà Nội, ngày ... tháng ... năm 2001

**BAN BIÊN TẬP - BIÊN DỊCH
CÔNG TY VĂN HOÁ BẢO THẮNG**

CHƯƠNG I

CHUẨN BỊ GIỐNG CÂY TRỒNG RỪNG

*** Hỏi:**

Chúng tôi biết rằng để có được hạt giống đảm bảo chất lượng, ngay từ khâu thu hoạch phải tiến hành từng bước đúng kỹ thuật. Nhưng lần đầu tiên bắt tay vào công việc này, chúng tôi chưa hiểu rõ về vấn đề kỹ thuật. Xin chuyên gia chỉ giúp làm thế nào để thu hoạch được hạt giống tốt?

- Đáp:

Hạt giống quyết định phần lớn đến chất lượng cây con. do đó, cũng quyết định đến hiệu quả của việc trồng rừng. Để có được hạt giống tốt, ngay từ bước thu hoạch phải hết sức chú ý.

*** Hạt giống phải được lấy từ các cây mẹ tốt.**

Cây mẹ được coi là tốt khi nó ở trong thời kỳ trung niên và sinh trưởng, phát triển tốt trên mức trung bình; thân thẳng tròn, tán lá cân đối, không bị sâu bệnh. Tốt nhất là nên chọn cây mẹ ở các rừng giống, có xuất xứ là cây trội.

Trong trường hợp mua giống để sử dụng thì phải biết rõ nguồn gốc của hạt giống đó. Khi mua và sử dụng các lô hạt phải có lai lịch rõ ràng.

*** Hạt giống phải được thu hái đúng thời kỳ chín.**

Hầu hết các loại quả rừng ở nước ta đều chín vào vụ thu hoặc vụ đông. Khi hạt chín hoàn toàn thì việc thu hái đảm bảo có nhiều hạt giống tốt nhất. Và những hạt đó cũng có thể cất giữ được lâu mà ít sợ bị hư hỏng.

Bình thường, giữa quả và hạt chín có mối liên quan nhất định. Mối liên quan đó được biểu hiện qua những đặc trưng hình thái bên ngoài, chẳng hạn như màu sắc, độ cứng, mức độ nứt của vỏ quả, mùi vị của quả, hạt. Tùy theo tính chất của từng loại quả mà có thể nhận biết được độ chín của nó:

+ Loại quả khô như keo, bạch đàn, thông, xà cừ, muồng đen, cốt khí, đậu thiều... khi chín có màu xám, nâu xám, vàng nâu, màu tro hoặc cánh gián. Vỏ quả thường khô cứng, phẳng nhẵn hoặc hơi nhăn nheo, hoặc nứt.

+ Loại quả thịt (hay quả mọng) như quả trám, sấu, xoan, nhội, long nhãn, xoài, dó giấy, mỡ, quế... khi chín, vỏ thường chuyển từ màu xanh sang màu vàng, vàng đen, phớt hồng hay màu đỏ. Vỏ quả thường ẩm và mềm.

Sau khi thu hái về phải có biện pháp xử lý quả thích hợp. Để quả trong nhà nơi cao ráo, đánh thành đống nhỏ, đảo đều thường xuyên tránh hấp hơi. Mục đích của việc ủ như vậy là để quả chín đều. Tùy tình hình cụ thể của đống quả mà có thể ủ từ 2 đến 3 ngày. Trong những trường hợp quả đã khô thì phải phơi dưới nắng nhẹ 2 đến 3 ngày rồi thu lấy hạt tách ra. Đối với quả thịt, cách tốt nhất là ngâm nước một vài ngày, sau đó chà xát, đãi lấy hạt tốt đem phơi cho khô ráo.

Chú ý: những loại hạt có dầu tuyệt đối không phơi nắng to trên nền xi măng. Những hạt có cánh nhỏ thì làm sạch cánh trước khi phơi.

Thời kỳ thu hái và đặc trưng chín của một số quả, hạt được thể hiện ở bảng sau:

TT	Loại quả, hạt	Tháng thu hái	Đặc trưng chín của quả, hạt
1	Thông nhựa	8-9 miền Bắc	Quả xanh sang vàng mơ, cánh gián Hạt nhân chắc, rắn, thơm
2	Thông đuôi ngựa	10-12	Như trên
3	Thông ba lá	12-2	Như trên
4	Bạch đàn trắng	7-8 ở miền Bắc	Quả xanh nhạt sang xanh thẫm
5	Mỡ	8-9	Quả xang sang xanh có đốm trắng Hạt cứng màu đen nhân trắng, có dầu
6	Bồ đề	9-10	Quả xanh sang mốc trắng nứt vệt Hạt cứng đen có phần vàng, nhân trắng
7	Sa mộc	10-12	Quả màu vàng nhạt Hạt màu cánh gián, nhân trắng
8	Phi lao	8-10	Quả màu vàng mơ hay xanh nâu Hạt màu cánh gián, nhân trắng
9	Trám trắng	9-10	Quả màu vàng mơ, vị chua, bùi Hạt có nhân trắng

TT	Loại quả, hạt	Tháng thu hái	Đặc trưng chín của quả, hạt
10	Trám đen	9-11	Quả màu xanh đen, đen Hạt màu nâu, nhân trắng
11	Xà cừ	5-6	Quả màu mốc trắng, xám mốc Hạt màu nâu nhạt, nhân trắng
12	Lát hoa	12-1	Quả xanh xám, nâu xám Hạt màu cánh gián, nhân trắng
13	Quế	2-3	Quả màu tím thẫm, thịt mềm Hạt màu thẫm, nhân trắng
14	Hỏi	10-11	Quả màu vàng mờ Hạt nâu đen bóng, nhân trắng, cứng
15	Lim xanh	10-12	Quả màu nâu thẫm Hạt đen thẫm, cứng
16	Long não	11-1	Quả màu tím than, mềm, thơm Hạt vỏ cứng, nhân trắng, chắc
17	Huỳnh	7-8	Quả màu nâu Phôi dày dặn, cứng
18	Muống đen	2-4	Quả màu nâu thẫm Hạt nâu đen bóng, cứng

TT	Loại quả, hạt	Tháng thu hái	Đặc trưng chín của quả, hạt
19	Tếch	12-3	Quả màu vàng mơ Hạt cứng, nhân chắc
20	Keo lá tràm	4-6 miền Bắc 1-3 miền Nam	Quả màu nâu nhạt, nứt Hạt màu nâu đen bóng, rói vàng
21	Keo tai tượng	4-6 miền Bắc 1-3 miền Nam	Như trên
22	Đào lộn hột	3-5	Quả màu vàng phớt hồng, đỏ, mỏng nước, thơm Hạt lõi ra, màu xám, nhân chắc
23	Giáng hương	12-2	Quả màu nâu
24	Sao đen	4-5	Quả màu nâu, cánh nâu đỏ Hạt màu xanh lá cây hoặc vàng nhạt
25	Dấu rái	4-5	Quả và cánh màu nâu Hạt màu xám
26	Vên vên	4-5	Quả và cánh màu vàng xanh sang nâu
27	Trầu	10-12	Quả vàng nhạt, thịt mềm Hạt có vỏ ngoài hồng, mềm, vỏ trong nâu đen cứng, nhân trắng và chắc.